

Koos Hawinkels

Jonge grage lezers over wat ze lezen

Anne (12) en Wim (15) en hun voorzichtige oordelen

Terwijl ik me deze warme zomer onder andere heb bezig gehouden met de auteurs waar ik elders in deze Tsjip verslag van heb gedaan, had ik voor de lectuur van boeken voor de onderbouw twee deskundigen aan het werk. Anne is nog maar 12 jaar, maar zou eind augustus naar de brugklas van een havo/vwo-school gaan. Haar broer Wim is vijftien en was bevorderd naar de derde havo met een rapport waar geen enkele onvoldoende op stond. Beide zijn grage lezers en zouden een lange vakantie gaan doorbrengen in een huisje aan het water in Friesland.

Zij hebben op zich genomen om een stapel boeken te lezen en voor de Tsjip-lezers de twee cruciale vragen te beantwoorden: 'Waarom ben ik dit boek gaan lezen?' en 'Wat vond ik ervan?' Ik dacht namelijk dat het voor veel collega's handig zou zijn om antwoord op deze vragen te hebben als ze leesadviezen moesten geven. De inhoud van de boeken geef ik weer zoals de achterflappen dat doen.

De resultaten:

Tonny Vos-Dahmen von Buchholz *De komeet van Samos*

Flap: 'Dit is het levensverhaal van een man die leefde van 570 tot 470 vóór Christus. In de bijna honderd jaar van zijn bestaan ondernam hij gevaarlijke reizen, raakte in gevangenschap en leefde als banneling. Grote aantallen mensen werden geboeid door zijn theorieën en zijn uitzonderlijke manier van leven.'

Wie met kop en schouders uitsteekt boven de massa, wie afwijkende meningen verkondigt en zich daarbij niets aantrekt van daaraan verbonden gevaar, kan altijd rekenen op een groot aantal vijanden. Pythagoras moest dan ook zijn eiland verlaten en zijn werk ergens anders voortzetten. Wat niet wegneemt, dat hij al in zijn eigen tijd door vriend én vijand 'De komeet van Samos' werd genoemd.

Vijfentwintig eeuwen later eert het eiland zijn grootste zoon met een passend monument op Polykrates' havendam.' (Fontein, 1995)

Wim: 'Ik wou weten waar de tekening op de voorkant op sloeg.'

Het is een mooi boek. Ik vond het leuk om te lezen. Pas tegen het einde kom je te weten waar de voorkant op slaat. Het zijn namelijk wiskundige figuren.'

Aan de binnenkant, tegenover het titelblad staat: 'Op het omslag is uitgebeeld de stelling van Pythagoras: $a^2 + b^2 = c^2$. In een rechthoekige driehoek is de som van de kwadraten...' etc etc. Niet iedereen leert dus op de basisschool of vroeg in het v.o. wat een boek nog meer bevat dan alleen de platte tekst.

Gerda van Erkel *Nachtvinders*

Flap: 'Daan mag dat van mijn moeder nooit te weten komen. En nu zeker

nog niet. Dat is wel een probleem. Ik bedoel: mijn moeder is een probleem en zorgen dat Daan het niet te weten komt, is er ook één...

Dit verhaal gaat dus over Daan en mij. Ik wil opschrijven hoe we elkaar hebben leren kennen, zodat onze kleinkinderen (jullie dus) dat later kunnen lezen. Want natuurlijk trouw ik met Daan. Het stond in mijn horoscoop: 'Rammen van na 10 april ontmoeten deze week de man van hun leven.' Ik ben de dertiende jarig. Ik word dertien, over één maand en elf dagen dus. Loeki'

Gerda van Erkel laat Loeki zelf aan het woord over de bizarre toestanden die ze met Daan beleeft, en over het mysterie van haar moeder en over haar Nachtvlinders. Want gewone vlinders in haar buik, die heeft ze niet. Een verhaal dat met humor, vaart en pit is geschreven.' (Davidsfond/Infodok, 1994).

Wim: 'De achterflap maakte me nieuwsgierig. Het is een mooi, humoristisch boek. Het is heel leuk, omdat Daan, een van de hoofdpersonen, gewoon gek is, of prettig gestoord is en dat vind ik ook wel wat om af en toe te zijn. Hoe hij omgaat met dat meisje vind ik ook leuk, zo zou ik ook wel met een meisje om willen gaan.'

Anne: 'Ik vond het een ontzettend mooi boek. Ik kon me helemaal inleven in de rol van Loeki, de hoofdrolspeelster. Het is heel goed geschreven en goed te begrijpen. Ik heb er een paar uur over gedaan en heb het grootste gedeelte achter elkaar uitgelezen.'

Dirk Bracke *Een vlieg op de muur*

Flap: 'Washington (10) en Mico (7) zijn broers. Samen met Marcos (16) en zijn liefje Sandra (13) proberen ze te overleven in de straten van het Braziliaanse Salvador de Bahia. Ze proberen wat geld bij elkaar te scharrelen met bedelen, of ze knappen kleine klussen op. Op een dag komen ze in contact met een net van drugsdealers. Tegen beter weten in worden ze opgezadeld met vuile, levensgevaarlijke karweitjes, en ze merken al gauw dat in dat wereldje geen mislukkingen worden geduld.'

Dirk Bracke onthult op een verbluffende manier de schrijnende toestanden waar Braziliaanse straatkinderen mee te maken hebben. Er zijn conflicten met andere straatkinderen, de moeilijkheden met 'deftige' burgers, de drugsmaffia, de corrupte politie. Maar er is ook de onderlinge vriendschap, die hun de kracht geeft om in die onmenselijke wereld lief te hebben en te leven. Een boek voor jongeren vanaf 12 jaar.' (Davidsfonds/Infodok 1995).

Wim: 'Het viel me op door de titel. Het is een mooi verhaal, wel heel treurig. Het vertelt goed over de positie van die straatkinderen in Brazilië. Het vertelt ook wat een verschrikkelijke eikels die agenten daar zijn.'

Sheila Och *Het zout der aarde en het domme schaap*

Flap: 'Jana is zestien jaar en woont samen met haar tamelijk ongewone grootvader Vanek in het (toen nog) communistische Praag. De tragikomische avonturen van het meisje worden door haar sluwe, anarchistische grootvader becommentarieerd. Mensen zoals Jana en haar grootvader zijn het *zout der aarde*, buitenstaanders die de wereld een spiegel voorhouden en haar een beetje

vrolijker maken.

"Een boek dat naadloos aansluit bij de grote verteltraditie van de Tsjechen. Niet alleen voor jongeren, maar ook voor volwassenen zeer aan te bevelen' *Corriere della sera* Italië.

"Het is eigenlijk een tamelijk tragisch verhaal dat de schrijfster haar heldin laat vertellen, en toch heb ik vreselijk hard moeten lachen. Het boek is een ontdekking voor iedereen die houdt van groteske situaties en laconieke woordspelingen." *Eselohr* Duitsland' (Houtekiet/Fontein z.j.)

Wim: 'Ik las het op aanraden van mijn zusje. Het is een heel humoristisch boek, al is het soms wat langdradig. Wel een boek om iemand aan te raden, maar diegene moet wel geduld hebben en van lezen houden.'

Anne: 'Het is een boek met afwisselende stukken, grappige en langdradige. Ik heb het boek wel uitgelezen, maar soms waren er stukken bij waarbij ik dacht, ik kan net zo goed stoppen. Het begin was wel heel erg grappig vond ik.'

Bruno Comer *Afzender onbekend*

Flap: 'Wim Mortier wordt betrap in de kamer van zijn vroegere verloofde terwijl ze aan het douchen is. Bij zijn vlucht verwondt hij de huisknecht en komt in de gevangenis. Twee dagen later staat het nieuws op de voorpagina van de Koekoek, een plaatselijke sensatiekrant. Wim is scoutsleider van Edith, Lies, Joachim en Karel. Die willen weten hoe dat bericht zo snel bij de Koekoek kon belanden, maar hun onderzoek loopt vast. Ondertussen beraamt het Iers Republikeins Leger een aanslag in hun stad. Dat alles leidt tot een verrassende ontknoping.

Bruno Comer schreef deze spannende jeugddetective met veel aandacht voor een sterke intrige.' (Davidsfonds/Infodok, 1994).

Wim: 'Het was het laatste boek.

Het is een verschrikkelijk slap boek. Ik ben erin begonnen en heb het na een paar hoofdstukken weer weggelegd. Dit boek moeten ze uit de handel halen en aan de schrijver teruggeven als brandstof voor zijn inspiratie. Die stond kennelijk op een laag pitje. Er was echt geen reet aan.'

Een conclusie

De conclusie die ik uit deze proef trek, is dat kinderen zich met een minimum van tekst afmaken van een opdracht als de mijne. Zelfs als ze die vrijwillig aanvaarden en 'het wel leuk' zeggen te vinden en de boeken als beloning naderhand in eigendom krijgen.

Ik zal een volgende keer ze vragen om bij uitspraken over een boek steeds een voorbeeld uit de tekst ter illustratie bij te voegen.

De lezers van Tsjip zijn bij deze uitgenodigd om te laten weten of ze dit type 'recensie' zo nu en dan op prijs stellen, want als niemand er de zin van inziet, doen we het zo niet meer.

Twee aardigheden

Ik heb het al wel eens vaker gezegd: ik hou nogal van boeken over Nederland en Nederlanders, geschreven door buitenlanders. Vooral omdat het een spiegel is voor de Nederlandse, wat in zichzelf gekeerde ziel, die toch graag de rest van de wereld tot gids wil zijn.

Ik heb er weer een 'ontdekt', zij het wel erg laat. Het gaat nl om de 14^e uitgebreide druk. Colin White en Laurie Boucke *The undutchables, leven in Holland* Nijgh en Van Ditmar, 1995. De eerste druk was van 1990, maar nu is er n.a.v. de 'bijnaramp' in februari '95 een groot hoofdstuk aan toegevoegd, een persiflage van het Hansje Brinkers verhaal. Maar ook een hoofdstuk over Hollanders in den vreemde.

Het aardige van dit boek is, dat alles wel wat overdreven is, maar in wezen verschrikkelijk waar. Datgene wat wij herkennen als tamelijk normaal blijkt een heel merkwaardige indruk op onze buitenlandse medemens te maken en dat alleen al geeft te denken.

Voor twee tientjes zelfonderzoek.

Een ander boek dat u niet mag missen, is Sue Townsend, *De koningin en ik*, Fontein 1995². (eerste druk 1993) f 14,95.

U kent Sue Townsend van de Adrian Mole-boeken. Deze keer heeft de republikeinse partij in Groot Brittanië de verkiezingen gewonnen en moet de koninklijke familie voortaan gewoon door het leven als de familie Windsor. Ze worden ondergebracht in een licht asociale buurt (Hell Close geheten; nomen est omen?) en moeten leren zich staande te houden en van een uitkering te leven.

Ik zal niet ingaan op hun wederwaardigheden. Alleen: Townsend heeft kennelijk een enorme hekel aan Prins Philip. Charles komt er tamelijk genadig vanaf, Diana is slechts een egocentrische huls en de koningin mag op onverdeelde sympathie rekenen.

Technisch is het nogal kinderlijk, maar voor wie een beetje een slecht karakter heeft, is het meestal smullen geblazen, ik denk ook voor de meeste leerlingen. Dat kan ook in het Engels natuurlijk.

